

Nr B 14

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen B gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten för budgetåret 1958/59, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, jämte i ämnet väckta motioner.
(5:e avd.)

1:o) **Lönegradsplaceringen för vissa tjänster.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr B 1, bilaga 2, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för den 6 juni 1958 (punkten 2), föreslagit riksdagen att *dels* godkänna de i bilaga till statsrådsprotokollet över civilärenden för den 9 april 1958 upptagna förslagen om placering i lönegrad av vissa tjänster m. m., *dels* godkänna övriga i sagda statsrådsprotokoll berörda förslag, *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för förslagens genomförande, *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av förslagen betingade ändringar i vederbörliga personalförteckningar, *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av förslagen betingade ändringar i med stöd av riksdagens beslut utfärdade avlönings- och pensionsförfattningar, *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter om beräkning och utbetalning av compensation för höjda folkpensionsavgifter, *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1958/59 i enlighet med vad som i förenämnda statsrådsprotokoll anförts medge överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter, *dels ock* bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet anförts vidtaga erforderliga åtgärder för genomförande av sådana förslag om lönegradsplacering av tjänster m. m., som underställes riksdagen i annat sammanhang än det förevarande.

Chefen för civildepartementet har erinrat om att i propositionen nr 158 till årets förra riksdag förslag framlades angående placering i lönegrad av vissa tjänster m. m. Ifrågavarande proposition, som grundade sig på en med tjänstemännens huvudorganisationer under förbehåll för Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande träffad överenskommelse, hann inte upptas till behandling av riksdagen före dess upplösning. Departementschefen har nu anförts, att då han inte funnit anledning ifrågasätta ändring i de i propositionen nr 158 redovisade förslagen, desamma syntes på nytt böra föreläggas riksdagen för behandling. I enlighet härmed framlägges i den nu ifrågavarande bilagan till statsverkspropositionen B samma förslag som i den berörda propositionen nr 158 med undantag av ett, vilket avser särskilt täckningsanslag för kostnader för ändrad lönegradsplacering; anslag för detta ändamål äskas under tolfte huvudtiteln.

Beträffande innehållet i den nyssnämnda propositionen nr 158 till årets förra riksdag samt departementschefens i samband därmed gjorda uttalanden tillåter sig utskottet hänvisa till nämnda proposition.

De i propositionen 1958: 158 framlagda förslagen avsågs i regel skola genomföras fr. o. m. den 1 juli 1958. I princip har någon ändring härutinnan ansetts inte böra ifrågakomma, oaktat riksdagens beslut i ämnet, sådana förhållandena sedermera utvecklats, inte kan väntas före den 1 juli 1958. I anslutning härtill har chefen för civildepartementet nu till behandling upptagit frågan om det tekniska genomförandet av berörda förslag ävensom av vissa andra förslag som underställes riksdagen i annat sammanhang än det förevarande.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sigfrid Larsson m. fl.* (I: B 100) och den andra inom andra kammaren av herr *Hansson i Skegrie m. fl.* (II: B 144), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta, att de 11 tjänsterna såsom förste förman vid fångvårdens jordbruksdrift måtte erhålla placering såsom jordbruksföreståndare (10) respektive trädgårdsmästare (1) i lönegrad A 11;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Gärde Widemar* och fru *Hamrin-Thorell* (I: B 162) och den andra inom andra kammaren av fröken *Wetterström m. fl.* (II: B 212), i vilka hemställts att riksdagen ville besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till ett etappvis genomförande av likalönsprincipen i det statliga avlöningssystemet, så att samma bottenlönegrad kommer att gälla för såväl män som kvinnor;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Larsson* i Stockholm väckt motion (II: B 211), i vilken hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av möjlighet att införa särskilda lönebestämmelser för polispersonalen i Stockholm, så avpassade att rekryteringsbehovet lämpligt kan fyllas.

I fråga om motiveringen till ifrågavarande yrkanden får utskottet hänvisa till respektive motionerna I: 442 vid årets förra riksdag, motionen I: B 162 samt motionen II: 387 vid årets förra riksdag.

Utskottet. De i propositionen nr 158 till årets förra riksdag framlagda förslagen angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m., vilka förslag i huvudsak ånyo framlagts för riksdagen genom den förevarande punkten nr 2 i bilaga 2 till statsverkspropositionen B för budgetåret 1958/59, utgör resultatet av en överenskommelse som — under förbehåll för Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande — den 2 april 1958 träffats med tjänstemännens huvudorganisationer efter förhandlingar. Dessa har avsett s. k. B-frågor, d. v. s. förslag som beträffande vissa tjänster eller grupper av tjänster avser omprövning av normerna för lönegradsplaceringen.

Utskottet har vid sin granskning av ifrågavarande förslag icke funnit anledning till någon särskild invändning mot desamma men vill beträffande vissa detaljer anföra följande.

Yrkeslärarna vid de centrala verkstadsskolorna skall enligt förslaget, med bibehållande i och för sig av nuvarande löneställning enligt lönegraden A 15, under vissa förutsättningar kunna medges en löneställning motsvarande lönegraden A 16, detta i anslutning till vad som gäller inom det kommunala yrkesskolväsendet. På sätt tidigare varit fallet torde vad sålunda föreslagits böra tillämpas jämväl i fråga om vissa såsom ämneslärare betecknade lärare vid de centrala verkstadsskolorna, vilka avlönas lika med fast anställda yrkeslärare.

Vaktfruar inom fångvården samt sköterskor och första sköterskor inom mentalsjukvården m. fl. föreslås vid en tillämpning av den s. k. likalönsprincipen skola erhålla samma lönegradsplacering som manliga befattningshavare med motsvarande arbetsuppgifter; beträffande första vaktfruarna inom fångvården genomfördes en dylik reform redan i fjol. Utskottet — som i det följande återkommer till likalönsfrågan såsom sådan — vill beträffande det nu avsedda förslaget framhålla, att det enligt utskottets mening är mindre tillfredsställande att de kvinnliga tjänstebenämningarna slopats. Utskottet har emellertid med hänsyn till att förslaget biträtts av personalorganisationerna inte velat motsätta sig detsamma.

I anslutning till Kungl. Maj:ts förslag beträffande fångvårdsanstalterna har i motionerna I: B 100 och II: B 144 yrkats att riksdagen måtte besluta, att de elva tjänsterna som förste förman vid fångvårdens jordbruksdrift måtte erhålla placering som jordbruksföreståndare resp. trädgårdsmästare i lönegrad A 11.

Utskottet vill erinra om att utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1957: 90 haft att taga ställning till ett yrkande av samma innebörd som det nu framställda. I sitt nämnda utlåtande framhöll utskottet — som då hade att behandla ett förslag om lönegradsplacering för personal i bl. a. fångvårdens verkstadsdrift — att frågan om löneställningen för ifrågavarande befattningshavare i jordbruksdriften inte ansetts äga sådant samband med den speciella frågan om löneställningen för befattningshavarna i verkstadsdriften, att förslag om förhöjd lönegradsplacering för den förra kategorien ansetts böra framställas i nämnda sammanhang. Då utskottet fann tillräckliga skäl inte föreligga för avsteg från den då föreliggande förhandlingsöverenskommelsen på denna punkt avstyrkte utskottet ifrågavarande motionsyrkande. Under hänvisning härtill och då den berörda frågan i första hand får anses vara en förhandlingsfråga finner sig utskottet inte heller kunna tillstyrka det nu föreliggande yrkandet.

Beträffande försvaret föreslås bl. a. viss löneförbättring i syfte att minska tillfälliga olägenheter i fråga om tidpunkten för befordran till kapten eller fanjunkare (motsvarande). Förslaget, som är betingat av rådande ojämna åldersfördelning bland officerare och underofficerare, har enligt uttalande

i statsrådsprotokollet begränsad temporär räckvidd, såvitt nu kan förutses. Utskottet har ingen erinran mot den föreslagna löneförbättringen men vill understryka uttalandet om åtgärdens temporära karaktär.

I fråga om polispersonal föreslås i propositionen bl. a. vissa ändringar i gällande bestämmelser om polismanstjänsternas lönegradsplacering, innebärande uppflyttning av ett stort antal tjänster för befälsutbildad personal, bl. a. i de största städerna. Utskottet har i detta sammanhang till behandling upptagit motionen II: B 211, som grundar sig på den vid början av årets förra riksdag väckta motionen II: 387. I motionen yrkas att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning av möjlighet att införa särskilda lönebestämmelser för polispersonalen i Stockholm, så avpassade att rekryteringsbehovet lämpligt kan fyllas.

Utskottet vill i anledning av nämnda motionsyrkande erinra om att ett flertal utredningar f. n. är i verksamhet på polisväsendets område. Sålunda har, enligt vad utskottet erfarit, Kungl. Maj:t nyligen uppdragit åt den s. k. polisverksamhetsutredningen att i samband med behandlingen av tidigare till densamma överlämnade frågor verkställa utredning angående åtgärder för förbättring av rekryteringen till polisväsendet m. m.; vid utredningsuppdragets fullgörande har samråd förutsatts skola ske med 1957 års polisutredning, som har att behandla frågan om huvudmannskapet för polisen. Vidare har chefen för inrikesdepartementet nyligen tillkallat sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning rörande arbetsförhållanden och arbetsvillkor inom polisorganisationen jämte därmed sammanhängande spørsmål. Enligt direktiven för sistnämnda utredning skall en undersökning göras bl. a. beträffande Stockholm och Göteborg, där rådande rekryteringssvårigheter ansetts böra föranleda en ingående undersökning med sikte på att söka klarlägga orsakerna härtill. Under sådana förhållanden föreligger enligt utskottets mening ingen anledning att nu hemställa om en särskild utredning angående lönefrågans betydelse ur rekryteringssynpunkt. Utskottet — som inte förbiser betydelsen av tillfredsställande rekryteringsförhållanden för huvudstadens poliskår — får med hänsyn till det anförda avstyrka ifrågasättande motionsyrkande.

Beträffande frågan om lika lön för män och kvinnor erinras i statsrådsprotokollet om den s. k. likalönskommitténs betänkande av år 1953 och om remissbehandlingen av detsamma. Vidare framhålles att — såsom av det förut anförda framgår — lika lönegradsplacering för kvinnliga och manliga tjänster med samma arbetsuppgifter nu föreslagits skola genomföras inom fångvården och inom mentalsjukvården. Departementschefen framhåller att med den ordning för behandlingen av frågor om ändrad lönegradsplacering av tjänster, som av 1956 års riksdag godtagits, även lönegradsfrågor i övrigt som behandlats av likalönskommittén främst bör betraktas som förhandlingsfrågor. Departementschefen erinrar härvid om den uppfattning åt vilken statsutskottet förra året vid skilda tillfällen gav uttryck. Med hänsyn härtill — anför departementschefen — synes likalönskommitténs betänkande i och för sig ej böra föranleda någon vidare åtgärd.

Utskottet finner sig kunna uttala sin anslutning till vad chefen för civildepartementet sålunda anfört beträffande likalönskommitténs betänkande. Även om åtskilliga i nämnda betänkande behandlade spörsmål ännu återstår olösta måste det likväl enligt utskottets mening framstå såsom mest ändamålsenligt, att de resterande frågorna betraktas som förhandlingsfrågor och behandlas i enlighet därmed. I anslutning till vad sålunda anförts får utskottet avstyrka det i motionerna I: B 162 och II: B 212 framställda yrkandet om att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om förslag till ett etappvis genomförande av likalönsprincipen i det statliga avlöningsystemet.

Vad under förevarande avsnitt av statsverkspropositionen i övrigt anförts eller föreslagits har inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande. Utskottets tillstyrkan av det begärda bemyndigandet för Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter om beräkning och utbetalning av kompensation för höjda folkpensionsavgifter sker under förbehåll för att riksdagen godkänner Kungl. Maj:ts i annat sammanhang framställda förslag om dylik kompensation.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen må

1) godkänna de i bilaga till statsrådsprotokollet över civilärenden för den 9 april 1958 upptagna förslagen om placering i lönegrad av vissa tjänster m. m.,

2) godkänna övriga i sagda statsrådsprotokoll berörda förslag,

3) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för förslagens genomförande,

4) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av förslagen betingade ändringar i vederbörliga personalförteckningar,

5) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av förslagen betingade ändringar i med stöd av riksdagens beslut utfärdade avlönings- och pensionsförfattningar,

6) bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter om beräkning och utbetalning av kompensation för höjda folkpensionsavgifter, dock under iakttagande av vad utskottet anfört,

7) bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1958/59 i enlighet med vad som i förenämnda statsrådsprotokoll anförts medge överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter,

8) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet anförts vidtaga erforderliga åtgärder för genomförande av sådana förslag om lönegradsplacering av tjänster m. m., som underställes riksdagen i annat sammanhang än det förevarande;

B. att motionerna I: B 100 och II: B 144 icke må av riksdagen bifallas;

C. att motionen II: B 211 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

D. att motionerna I: B 162 och II: B 212 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

2:o) Av 1958 års förra riksdag behandlade frågor. Kungl. Maj:t har (punkterna 3 och 4) erinrat om att innevarande års förra riksdag bemyndigat Kungl. Maj:t dels att för budgetåret 1958/59 medge överskridande av vissa anslagsposter, dels ock att under budgetåret 1958/59, därest arbetsmarknadsläget så påfordrar, meddela beslut om utförande av vissa arbeten inom ramen av ett belopp av 300 miljoner kronor.

I propositionen nr B 1 ifrågasättes icke någon ändring av riksdagens sålunda fattade beslut.

Utskottet. Då ej heller inom riksdagen framkommit förslag om ändring av de av årets förra riksdag i förevarande hänseende fattade besluten, erfordras icke något utskottets vidare yttrande i ämnet, vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla

Stockholm den 15 juli 1958

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Näsström, Gillström, Gustaf Andersson, Ivar Johansson, Einar Persson, fröken Andersson, herrar Birger Andersson, Boman, Thun, Pålsson, Bergman, Holmqvist, Sundelin, Rikard Svensson och Jacobsson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Petterson i Degerfors, Malmborg, Thapper, Rubbestad, Jansson i Kalix, Gustafsson i Stockholm, Karlsson i Olofström, fröken Elmén, herr Almgren, fröken Karlsson, herrar Nihlfors, Bohman och Gustafsson i Kårby.

Reservationer

vid *punkten 1* (Lönegradsplaceringen för vissa tjänster)

1) beträffande utskottets hemställan under A., *punkten 6*, av herr *Rubbestad*

2) av herr *Ivar Johansson*, fröken *Andersson*, herrar *Boman*, *Pålsson*, *Sundelin*, *Jacobsson*, *Skoglund* i *Doverstorp*, *Malmborg*, *Rubbestad*, fröken *Elmén*, fröken *Karlsson*, herrar *Bohman* och *Gustafsson* i *Kårby*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 3, som börjar med orden »Utskottet vill» och slutar med orden »föreliggande yrkandet», bort ha följande lydelse:

»Såsom i motionerna I: 442 och II: 555 till årets förra riksdag erinras var den berörda frågan föremål för prövning av 1957 års riksdag i anledning av motionsyrkande. Statsutskottet avstyrkte motionerna och riksdagen beslöt i enlighet härmed. Inom utskottet framfördes emellertid reservationsvis ett yrkande, enligt vilket — utan definitivt ståndpunktstagande till frågan om lönegraden och antalet ifrågakommande tjänster — ifrågavarande spörsmål snarast möjligt borde upptagas till förnyad prövning genom Kungl. Maj:ts försorg. Utskottet vill nu erinra härom och under hänvisning till vad i motionerna anförts framhålla angelägenheten av att den berörda frågan utan dröjsmål upptas till prövning. Utskottet föreslår att riksdagen i anledning av de nu föreliggande motionerna i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet sålunda anført.»

dels ock utskottets hemställan under B. bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av motionerna I: B 100 och II: B 144, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anført;»

3) av fröken *Andersson*, herrar *Boman*, *Sundelin*, *Jacobsson*, *Skoglund* i *Doverstorp*, *Malmborg*, fröken *Elmén*, fröken *Karlsson*, herrar *Nihlfors* och *Bohman*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 5, som börjar med orden »Utskottet finner» och slutar med orden »statliga avlöningssystemet», bort ha följande lydelse:

»Utskottet har för sin del inte kunnat helt ansluta sig till vad chefen för civildepartementet sålunda anført beträffande likalönskommitténs betänkande. I motionerna I: B 162 och II: B 212 framhålles, att det även efter den föreslagna uppflyttningen av vissa kvinnliga tjänster alltjämt återstår den väsentligt större frågan om uppflyttning av kvinnliga tjänster till den manliga bottenlönegraden. Motionärerna anser önskvärt att en plan förelägges riksdagen om likalönsprincipens genomförande i etapper, såvitt avser de kvinnliga tjänster som med hänsyn till arbetsuppgiften är likvärdiga med

tjänster som placerats i den manliga bottenlönegraden. Utskottet anser sig böra i huvudsak ansluta sig till den i motionerna framförda tanken på ett successivt genomförande av likalönsprincipen, vilket förslag måste anses ligga i linje med grunderna för likalönskommitténs betänkande. Utskottet föreslår därför, att riksdagen i anledning av de ifrågavarande motionerna i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet anfört.»

dels ock utskottets hemställan under D. bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av motionerna I: B 162 och II: B 212, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.»